

Nr 11.

Ankom till riksdagens kansli den 26 februari 1915 kl. 5 e. m.

Utlåtande, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående upplåtelse av vissa kronan tillhöriga områden till Malmbergets municipalsamhälle. (1:a avd.)

I en till riksdagen den 5 februari 1915 avlåten, till jordbruksutskottet för förberedande behandling hänvisad proposition, nr 35, har Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över civilären den för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva, att dels de kronan tillhöriga områden om tillhoppa 62,04725 hektar, som enligt den för Malmbergets municipalsamhälle gällande stadsplan äro avsedda till gator, torg och andra allmänna platser, dels ock det kronan likaledes tillhöriga kvarteret nr 50 inom samhället om 0,4648 hektar må till samhället upplåtas med äganderätt utan lösen, dock utan rätt för samhället att av nuvarande eller blivande tomtägare uttaga ersättning för sålunda till gator, torg och andra allmänna platser upplåten mark.

Till berörda statsrådsprotokoll har departementschefen i detta ärende anfört följande:

»På Kungl. Maj:ts i proposition (nr 84) gjorda framställning medgav 1899 års riksdag, att ett av ingenjören H. Wennerström under januari 1898 å karta planlagt område vid Gällivare malmberg om 145,192 hektar finge, med visst närmare angivet undantag, från kronans mark avskiljas samt i huvudsaklig enlighet med den av Wennerström uppgjorda regleringsplan, fördelat i tomter, för bebyggande åt enskilda med äganderätt upplåtas. Därvid skulle iakttagas, bland annat, att förslag till köpeskilling för de särskilda tomterna skulle uppgöras av vederbörande revirförvaltare och en av Kungl. Maj:ts befallningshavande utsedd person, varvid särskilt värde borde åsättas å tomt befintlig skog och särskilt värde för själva jorden; samt att tomt därefter finge av Kungl.

Maj:ts befallningshavande till pris, motsvarande minst den på nämnda sätt föreslagna köpeskillingen, upplåtas till den, som hos Kungl. Maj:ts befallningshavande anmälde sig till erhållande av sådan tomt och därvid erlade värdet för å tomten befintlig skog jämte viss del av köpeskillingen för jorden. Köpeskillingarna för ovannämnda tomter skulle, efter avdrag av kostnaden för den över området uppgjorda regleringsplan jämte beskrivning, tillsvidare och intill dess annorlunda kunde varda av Kungl. Maj:t bestämt, användas till bestridande av sådana utgifter, som funnes erforderliga för områdets behöriga ordnande. För sådant ändamål skulle, till en början och innan municipalsamhälle å platsen bildats, köpeskillingarna disponeras av Kungl. Maj:ts befallningshavande för att, när municipalstyrelse komme till stånd, omhändertagas av denna.

Genom nådigt brev den 26 maj 1899 hava bestämmelser i enlighet med berörda riksdagsbeslut meddelats.

Sedermera har Kungl. Maj:t genom nådigt brev den 11 augusti 1899 fastställt ifrågavarande av Wennerström upprättade plan för reglering av det område, som sålunda avsetts att upplåtas åt enskilde till bebyggande, sådan planen förelåg efter vissa av Wennerström däri gjorda ändringar.

Sedan municipalsamhälle, benämnt Malmbergets municipalsamhälle, bildats å platsen, har Kungl. Maj:t genom beslut den 15 april 1910 och den 6 december 1912 fastställt vissa ändringar i den för samhället gällande stadsplanen.

Ansökningar
av Malmber-
gets muni-
cipalsamhälle.

I underdånig skrivelse den 5 maj 1913 hava utsedda representerer för municipalstyrelsen i Malmbergets municipalsamhälle, enligt uppdrag av municipalstämman, anhållit, att den kronan tillhöriga mark, som enligt ovannämnda regleringsplan vore avsedd till gator, torg och allmänna platser inom samhället, måtte till detsamma med äganderätt upplåtas, dock utan rätt för samhället att av den enskilde tomtägaren utkräva eller uppbära ersättning för berörda mark.

Därjämte har municipalnämnden i samhället, likaledes enligt uppdrag av municipalstämman, i underdånig skrivelse den 3 december 1913 anhållit, att jämväl det kronan tillhöriga kvarteret nr 50 måtte med äganderätt upplåtas till samhället för att därå uppföra brandstation med tillhörande redskapshall och materialförråd samt en bad- och tvättstuga jämte nödiga uthus.

Kungl. Maj:ts
befallnings-
havande.

Kungl. Maj:ts befallningshavande, som den 3 juli 1914 avgivit infortrat utlåtande i ärendet, har därvid till en början erinrat, hurusom

enligt Kungl. Maj:ts och riksdagens beslut köpeskillingarna för tomterna å de för bebyggande av enskilda avsedda områdena inom samhället skulle tillsvidare och intill dess annorlunda bleve förordnat användas till bestridande av sådana utgifter, som vore erforderliga för samhällets behöriga anordnande. Kungl. Maj:ts befallningshavande upplyser, att av de medel, som dittills influtit genom försäljning av tomter till enskilda, en del använts för berörda ändamål men att vid början av år 1914 32,366 kronor 78 öre därav inestodo odisponerade. Denna behållning anser emellertid Kungl. Maj:ts befallningshavande erforderlig för samhällets behöriga ordnande, i vilket avseende ännu mycket återstår att göra.

Det synes därför Kungl. Maj:ts befallningshavande synnerligen önskvärt, att tungan för samhället icke ökas med utgifter för förvärv av mark, som erfordras i och för regleringsplanens genomförande och stadsplanens ordnande i övrigt.

Till ledning för bedömandet av värdet av ifrågavarande områden lämnar Kungl. Maj:ts befallningshavande följande uppgifter. Det område, för vilket Kungl. Maj:t den 11 augusti 1899 fastställt regleringsplan, utgör 138,71 hektar. Härav omfatta efter ovan omförmälda ändringar i stadsplanen 62,04725 hektar de gator, torg och andra allmänna platser, vilka samhället önskar få till sig upplåtna. Kvarteret nr 50 innehåller 0,4648 hektar. De värden, som enligt nådiga brevet den 26 maj 1899 åsatts tomtmarken, hava växlat mellan 9 öre och 2 kronor 38 öre per kvadratmeter, och utgör medeltalet därav 44 öre, obräknat värdet av skogen å tomtorna, vilket värde varit obetydligt i jämförelse med markvärdet. Tomterna hava i regel försålts till de pris, som blivit dem åsatta.

Värdet av berörda område om 62,04725 hektar anser Kungl. Maj:ts befallningshavande alltså kunna beräknas till i runt tal 273,000 kronor. Värdet av kvarteret nr 50 angiver Kungl. Maj:ts befallningshavande till 6,950 kronor.

Dessa värden äro emellertid, anför Kungl. Maj:ts befallningshavande, tydligen beroende på municipalsamhällets tillkomst och utveckling, och det torde ligga mindre i statens intresse att göra en vinst genom stegringen av värdet å marken än att bidra till, att väl ordnade förhållanden i samhället inträda så snart som möjligt.

På grund av vad sålunda anförts hemställer Kungl. Maj:ts befallningshavande, att ifrågavarande områden måtte, i likhet med vad som förut skett beträffande mark inom Kiruna municipalsamhälle, utan vederlag överlätas å Malmbergets municipalsamhälle.

Departements-
chefen.

Municipalsamhällets föreliggande ansökningar innebära, att den kronan tillhöriga mark, som enligt den för samhället gällande stadsplan är avsedd till gator, torg och andra allmänna platser, ävensom det kronan tillhöriga kvarteret nr 50 inom samhället skulle av staten utan vederlag med äganderätt upplåtas till samhället. Å nämnda kvarter skulle brandstation jämte bad- och tvättstuga uppföras.

Enligt gällande stadsplanelag skulle municipalsamhället vara skyldigt att av kronan lösa ifrågavarande till gator och allmänna platser avsedda mark. Värdet av denna mark uppgår, om man beräknar det samma efter medeltalet av de vid försäljning av tomter i samhället betingade köpeskillingar, till ungefär 273,000 kronor. Detta belopp skulle alltså staten efterskänka. En sådan eftergift skulle måhända kunna synas betänklig. På sätt Kungl. Maj:ts befallningshavande framhållit, torde emellertid här knappast böra ifrågakomma, att staten för egen del tillgodogör sig det ökade markvärde, som skapats genom samhällets tillkomst och utveckling. Fastmer synes på grund av de särskilda förhållanden, under vilka samhället uppkommit, staten böra lämna sin medverkan till dess behöriga ordnande. I själva verket torde ett bifall till framställningen i denna del endast vara en konsekvens av statsmakternas tidigare beslut, att köpeskillingarna för försålda tomter inom samhället skola användas för området ordnande. Det skulle för övrigt sannolikt överstiga municipalsamhällets ekonomiska bärkraft eller åtminstone bliva för samhället synnerligen betungande att lösa ifrågavarande gatumark. Ordnandet av ett samhälle sådant som Malmberget med dess nordliga läge kräver betydande utgifter, och ännu återstår härutinnan mycket ogjort, som måste bekostas av samhällets invånare.

Beträffande kvarteret nr 50 omfattar detta, såsom ovan nämnts, 0,4648 hektar och dess värde uppgår enligt lämnad uppgift till 6,950 kronor. Med hänsyn till det allmännyttiga ändamål, vartill området är avsett att användas, synes mig ej någon betänklighet möta att till samhället upplåta jämväl detta område utan ersättning.

Jag erinrar, att 1912 års riksdag på framställning av Kungl. Maj:t i alldeles likartade fall beslutat dels att till Kiruna municipalsamhälle utan lösen upplåta kronan tillhörig gatumark med mera till ett beräknat värde av 100,000 kronor, dels ock att till Gällivare församling såsom skolhustomt upplåta visst kronan tillhörigt område utan annan gottgörelse än ersättning för vissa av Malmbergets municipalsamhälles tomtkassa bestridda kostnader.

I detta sammanhang vill jag tillika nämna, att samhället numera synes hava nått den utveckling, att det bör medgivas Kungl. Maj:ts

befallningshavande att, om och i den mån Kungl. Maj:ts befallningshavande så finner lämpligt, på municipalstyrelsen överlåta befogenheten att upplåta tomter till enskilda.»

Utskottet, som icke har något att erinra mot ifrågavarande framställning, hemställer,

att Kungl. Maj:ts förevarande proposition må av riksdagen bifallas.

Stockholm den 26 februari 1915.

På jordbruksutskottets vägnar:

D. PERSSON i Tällberg.

Närvarande: hrr Persson, Ericsson, Odelberg, Petersson, Holmquist, Fahlén, Lindblad, Nilsson i Tånga, Öberg, Sjöblom, Ekerot, greve Hamilton, greve Wachtmeister, Jonsson, Nilsson i Linnås och Hage.